

FÄRGELANDA KOMMUN

Mål- och resursplan 2025–2027

Dnr: 2024/6

Antagen av kommunfullmäktige 2024-06-12

Innehåll

1. INLEDNING	4
1.1 Budgetprocessen.....	4
2. SAMMANFATTNING	6
3. MÅL.....	8
3.1 Finansiella mål och god ekonomisk hushållning	8
3.2 Färgelanda kommuns prioriterade inriktningar för perioden 2024– 2026.....	8
3.3 Verksamhetsmål	9
3.4 Färgelanda kommuns verksamhetsmål för perioden 2025–2027.....	10
4. FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE.....	12
4.1 Översikt över verksamhetens utveckling	12
4.2 Den kommunala koncernen.....	15
4.2.1 Kommunen.....	15
4.2.2 Koncernen	16
4.2.3 Minoritetsintressen.....	16
4.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	16
4.3.1 Samhällsekonomi	16
Konjunkturen vänder upp nästa år	16
4.3.2 Kommunernas ekonomi	17
Det demografiska trycket fortsätter.....	17
Demografiska förändringar kräver anpassningar	17
Åtgärder för att möta den demografiska utvecklingen.....	18
Riksdagsbeslut om Effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner.....	19
Utredning av kommunalekonomisk utjämning	19
4.3.3 Förutsättningar Färgelanda kommun	19
Befolkningsminskning - Demografi.....	19
Försörjningsbörda	20
Flyttnetto och födelseöverskott/underskott.....	21
Befolkningens sammansättning efter ålder	22
Skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning	23
Finansnetto	24
Pensioner.....	24
4.3.4 Förutsättningar nämnderna - ramar	25
Internränta	27
Personalomkostnadspålägg	27

Tekniska ramar och prioriteringsutrymme.....	27
Nämndernas budgetramar	29
4.4 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten.....	30
4.5 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning.....	31
4.5.1 God ekonomisk hushållning.....	31
4.5.2 Ekonomisk analys	32
Resultat och resultatutveckling	32
Nettokostnader	33
Investeringar	33
Likviditet.....	34
Soliditet.....	34
Avslutande kommentar	34
4.6 Balanskravsresultat och resultatutjämningsreserv	35
5. EKONOMISKA RAPPORTER	38
5.1 Resultatbudget.....	38
5.2 Investeringsplan	39

1. INLEDNING

Budgetdokumentet är indelat i fem delar eller huvudavsnitt; *Inledning*, *Sammanfattning*, *Mål*, *Förvaltningsberättelse* och *Ekonomiska rapporter*. I *inledningsavsnittet* beskrivs hur budgetprocessen sett ut. *Sammanfattning*, inrymmer en mycket kort övergripande summering av dokumentet.

I avsnittet *Mål* framgår finansiella mål, prioriterade inriktningar och verksamhetsmål. Fjärde avsnittet *Förvaltningsberättelse* är upplagt på liknande sätt som årsredovisningens förvaltningsberättelse. I avsnittet beskrivs verksamhetens översiktliga utveckling, kommunala koncernen, viktiga förhållanden som påverkar resultat och ekonomisk ställning, förutsättningar för Färgelanda kommun, nämndernas förutsättningar och ramar, styrning och uppföljning, god ekonomisk hushållning, balanskrav och resultatutjämningsreserv.

Femte och sista avsnittet, *Ekonomiska rapporter*, innehåller resultatbudget, balansbudget, kassaflödesbudget samt investeringsplan.

1.1 Budgetprocessen

Budgetarbetet inför planperioden 2025–2027 startades upp med kick-off i Budgetberedningen den 18 januari 2024. Teman för dagen var:

- Prislappsmodellen
- Befolkningsstatistik
- Fastigheter/lokaler

SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) erbjuder kommuner att delta i ett projekt där målet är att genomföra en budgetprocess som utgår från en resursfördelningsmodell baserad på verksamheternas prislappar.

Kommunstyrelsen fattade den 31 maj 2023 (KS § 92) beslut om att Färgelanda kommun skulle delta i projektet. SKR-projektet startades upp i slutet av augusti 2023. Representant från SKR höll i största delen av budgetberedningsdagen den 18 januari där bland annat prislappsmodellen föredrogs och diskuterades.

Statisticon medverkade digitalt genom att föredra den nya befolkningsprognosen avseende Färgelanda kommun som framtagits under hösten 2023. Lokalförsörjningsgruppen presenterade kommunens fastighetsbestånd och dess status samt nödvändiga åtgärder för att uppnå funktionsdugliga lokaler.

Den 23 januari hölls en andra dag med Budgetberedningen. Representant från Ensolution deltog i Färgelanda. Förmiddagen ägnades åt Kolada och nettokostnadsavvikelser inom ett flertal verksamhetsområden. Workshop

hölls kring dessa utifrån olika påståenden. Är dessa påståenden en myt eller sanning? Eftermiddagen ägnades åt att jobba med målbild och önskat läge.

Nästa Budgetberedningsdag den 5 mars hölls även den tillsammans med Ensolution för att fortsätta arbetet från den 23 januari. Största delen av dagen var en dag för politiken, tjänstepersoner anslöt på slutet för att få en summering.

Under andra halvan av februari och mars har nämnderna arbetat med prioriteringsunderlag, investeringsäskanden samt verksamhetsmål. Nämndernas förslag presenterades för Budgetberedningen den 2 april.

Budgetanvisningar, inkl. tidplan, upprättades och antogs av kommunstyrelsen 7 februari 2024 (§ 8, dnr 2024/6). Tidplanen visar en beslutad MRP av kommunfullmäktige i juni 2024.

2. SAMMANFATTNING

Förutsättningarna har förändrats oerhört snabbt för Sveriges kommuner, från att ha haft 2000-talets starkaste resultat till att nu prognostisera 2000-talets svagaste resultat. Sverige har på mycket kort tid gått från att befinna sig i en högkonjunktur till att vara i en lågkonjunktur. Även om inflationen har nått sin topp så kommer effekter av inflationen finnas kvar länge för såväl privatpersoner, företag som offentlig sektor.

För de flesta av landets kommuner är den ekonomiska situationen ansträngd utifrån samhällsekonomiska läget. Det har inneburit och innebär bland annat hög inflation med stora kostnadsökningar och kraftigt höjda räntor. Inflation och räntor väntas dock sjunka i år, både i Sverige och globalt. Emellertid förväntas svag global tillväxt i år och ännu svagare svensk BNP-tillväxt. SKR bedömer även fortsatt nedgång av antalet sysselsatta i Sverige 2024. Beträffande skatteunderlagsökningen väntas denna vara mycket svag i år och förväntas följas av återhämtning 2025.

Inflationen tillsammans med nya pensionsavtal har inneburit och innebär kraftigt ökade pensionskostnader för kommuner och regioner både 2023 och 2024. När och hur mycket inflationen dämpas blir avgörande för att trycket från pensionskostnaderna och höga räntekostnader ska lätta och hur ekonomin därmed ser ut i ett lite längre perspektiv.

Färgelanda kommun har dessutom mycket stora strukturella utmaningar sedan innan. Den ekonomiska situationen kräver beslut och åtgärder för att nå en långsiktigt sund ekonomi. Om beslut inte fattas och åtgärder uteblir kommer utmaningarna fortsätta. Härtill kommer en fortsatt minskning av antalet invånare vilket medför att skatteintäkterna blir lägre.

Skattesatsen föreslås oförändrad under perioden, 22:91 kronor per skattekrona. Skatteprognosen beräknas utifrån den befolkningsprognos för Färgelanda kommun för åren 2023–2032 som Statisticon tog fram under 2023. Kostnad för lönerevision ingår från och med budget 2025 i nämndernas ramar.

För 2025 budgeteras ett resultat på 12 mnkr, för 2026 ett resultat på 29 mnkr och för 2027 ett resultat på 37 mnkr. Kommunen befinner sig i ett mycket svårt ekonomiskt läge och står inför stora investeringsbehov. Med utgångspunkt i bland annat dessa förutsättningar har mål- och resursplanen framtagits utifrån en resultatnivå som motsvarar i *genomsnitt* 5,8 procent för perioden 2025–2028. Detta är rent finansiellt en otillräcklig resultatnivå, men får anses som det kommunen kan klara av i rådande situation. För att nå nyss nämnda resultatnivå krävs stora besparingar. En stor del av utmaningarna ligger i att komma i den ram som tilldelats 2024.

Investeringarna budgeteras till 23 mnkr för 2025. Totalt under perioden 2025–2028 budgeteras investeringarna till 167 mnkr. Resultatnivån måste över tid finansiera investeringarna annars försvagas kommunens finansiella handlingsutrymme och innebär att framtida generationers konsumtionsutrymme påverkas. Det är viktigt att inte soliditeten sjunker då det försvagar kommunens finansiella förutsättningar för framtiden.

Kommunallagen anger att kommuner ska ha en *God ekonomisk hushållning* i verksamheten. Kommunerna ska besluta både finansiella mål och verksamhetsmål. Det är dessa mål som bland annat definierar vad som är god ekonomisk hushållning.

Budgetförslaget uppfyller kommunallagens balanskrav men inte villkoren för *God ekonomisk hushållning*. Arbete med åtgärder och anpassningar måste intensifieras.

3. MÅL

3.1 Finansiella mål och god ekonomisk hushållning

Färgelanda kommun fastställer varje år i mål- och resursplanen finansiella mål, prioriterade inriktningar och verksamhetsmål. För Färgelanda kommun innebär god ekonomisk hushållning att kommunen uppfyller 100 % av de finansiella målen samt minst 75 % av verksamhetsmålen som är antagna av kommunfullmäktige.

I mål- och resursplanen 2025–2027 föreslås två finansiella mål för planperioden.

- För att klara balanskravet samt uppnå en långsiktigt sund ekonomi ska resultatet uppgå till 2,0 – 4,0 procent av totala skatteintäkter och statsbidrag.
- För att ha en tillräcklig stabilitet och förmåga att motstå förluster är målsättningen att soliditeten årligen ska öka och på sikt uppgå till minst 35 procent.

Färgelanda kommun behöver på sikt ha en högre resultatnivå utifrån bland annat det stora investeringsbehov som finns.

Kommunen befinner sig i ett mycket svårt ekonomiskt läge och står inför stora investeringsbehov. Med utgångspunkt i bland annat dessa förutsättningar har mål- och resursplanen framtagits utifrån en resultatnivå som motsvarar i *genomsnitt* 5,8 procent för perioden 2025–2028. Detta är rent finansiellt en otillräcklig resultatnivå, men får anses som det kommunen kan klara av i rådande situation.

3.2 Färgelanda kommuns prioriterade inriktningar för perioden 2024–2026

Prioriterad inriktning	Destinerad nämnd
Färgelanda kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare	Kommunstyrelsen
Stärkta skolresultat i en trygg skolmiljö	Utbildningsnämnden
God omsorg med individen i fokus	Socialnämnden Kommunstyrelsen
Ett attraktivt Färgelanda att bo och verka i	Kommunstyrelsen
Agenda 2030 ska implementeras i kommunens arbete	Alla nämnder

3.3 Verksamhetsmål

Enligt Styr- och ledningssystem för Färgelanda kommun (KF 2016-06-22, § 86) utgår verksamhetsmål från prioriterad riktning som arbetas fram i samverkan mellan politik och förvaltning. Målen ska vara rimliga till givna resurser och följas upp i samband med delårsrapporter och årsredovisning. Målen kan vara kort- och/eller långsiktiga och beslutas av kommunfullmäktige efter beredning i nämnderna.

Mål måste, enligt samma styrdokument, för att ha en styrande effekt i en resultatstyrningsmodell – vara *mätbara* och *bygga på sakliga fakta*. När mål ska prioriteras bör diskussionen utgå från vad man vet och vad som är de strategiskt viktiga problemen/frågeställningarna inom verksamheten. Utifrån de prioriteringar som görs sätts mål som utgår från fakta om hur det ser ut just nu, då finns en utgångspunkt för att kunna se hur man lyckas med målen över tid. Till målen kopplas resultatindikatorer som bör vara stabila och byggda på fakta samt kunna följas över tid.

Målen ska formuleras enligt SMART-modellen.:

- *Specifikt* – Det ska vara tydligt vad som ska uppnås
- *Mätbart* – Vid målsättning ska det beslutas om hur man mäter att man lyckats.
- *Accepterat* – Delaktighet i framtagandet av målen är ett viktigt nyckelord
- *Realistiskt* – Det ska vara faktiskt möjligt att uppnå målet.
- *Tidsbundet* – Det ska finnas en tydlig deadline

3.4 Färgelanda kommuns verksamhetsmål för perioden 2025–2027

Prioriterad inriktning	Ansvarig nämnd	Verksamhetsmål	Nuläge	Mått	Målet anses uppfyllt
Färgelanda kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare	Kommunstyrelsen	<i>Ökad andel nöjda medarbetare</i>	HME 76 (2023)	HME (mäts vartannat år)	När HME överstiger 77
		<i>Minskad sjukfrånvaro</i>	9,1 %	Sjukfrånvaro	När sjukfrånvaron understiger 8 %
		<i>Minskad personalomsättning</i>	15 %	Personalomsättning	När personalomsättningen understiger 10 %
Stärkta skolresultat i en trygg skolmiljö	Utbildningsnämnden	<i>Öka elevernas målfyllelse</i>	204	Meritvärde i år 9 inför gymnasiet	210
			90 % 82 % 78 %	Andel godkända elever – nationella prov - år 9 Svenska Matematik Engelska	90 %
			90% 82% 78%	Andel godkända elever – nationella prov - år 6 Svenska Matematik Engelska	90 %
			89% 86%	Andel godkända elever – nationella prov år 3 Svenska Matematik	90 %
		<i>Öka andel elever med behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram</i>	76%	Andel elever behöriga till yrkesprogram	85 %
		<i>Alla barn och elever ska uppleva en trygg skolmiljö och ha studiero</i>	Enkäten för trygghet och studiero kommer gå ut till alla barn och elever från förskolan till år 9 i slutet av februari.	Mäts genom en enkät För yngre barn svarar vårdnadshavare	100% upplever trygghet 100% upplever studiero
		God omsorg med individen i fokus	Kommunstyrelsen	<i>Öka antalet individer i verksamheten som erhåller kvalitativ sysselsättning efter avslutad AMI-insats (anställning och utbildning)</i>	22 deltagare skrevs in under 2022. 60% kom ut i studier eller arbete.
Socialnämnden	<i>Graden av nöjdhet bland kunderna på särskilda boenden ska ligga över genomsnittet i riket och öka.</i>		2023 års mätning Färgelanda 70% (Riket 78 %)	Mäts genom Socialstyrelsens nationella enkät vad tycker de äldre om äldreomsorgen.	Graden av nöjdhet ska öka med 1 procentenhet

		<i>Graden av nöjdhet bland kunder som har hemtjänst ska ligga över genomsnittet i riket och öka.</i>	2023 års mätning Färgelanda 97% (Riket 86%)	Mäts genom Socialstyrelsens nationella enkät vad tycker de äldre om äldreomsorgen.	Graden av nöjdhet ska öka med 1 procentenhet
		<i>Graden av nöjdhet bland brukare i LSS verksamheten ska ligga över genomsnittet i riket och öka.</i>	Ingen mätning gjord	Mäts genom Socialstyrelsens nationella brukarundersökning avseende daglig verksamhet	Kan inte mätas
Ett attraktivt Färgelanda att bo och verka i	Kommunstyrelsen	<i>Öka utsmyckningarna i kommunens tätorter</i>	Ingen mätning gjord	Genomförd mätning av andel nöjda medborgare avseende Färgelanda kommuns attraktivitet	Andelen nöjda medborgare avseende Färgelanda kommuns attraktivitet överstiger 60%
Agenda 2030 ska implementeras i kommunens arbete	Kommunstyrelsen	<i>Matsvinnet ska minska</i>	49 g/dag och portion	g/portion, Mäts under en vecka 6 ggr/år	Max 35 g/dag och portion (skola och förskola) Max 100 g/dag och portion (äldreomsorg)
	Kommunstyrelsen	<i>Energiförbrukningen i kommunens fastigheter skall minska</i>	2 956 Mwh	Årsförbrukning	Förbrukningen skall minska med 5 % per år under perioden.
	Kommunstyrelsen Utbildningsnämnden Socialnämnden	<i>Alla kommuninvånare involveras i klimatarbetet</i>	Ingen mätning finns av genomförda dialogträffar	Antal dialogträffar med berörda grupper	Minst 2 st. dialogträffar per nämnd
	Kommunstyrelsen		Ingen plattform finns idag	Kontroll av det finns en plattform för klimatdialog	Inrättad plattform
	Kommunstyrelsen	<i>Näringslivets utsläpp ska minska</i>	Ingen mätning finns av ev. genomförda insatser	Antal insatser tillsammans med näringslivet	Minst en insats per år
	Kommunstyrelsen	<i>Samarbetet tillsammans med lantbruket inom kommunens klimatomställning ska öka</i>	Ingen mätning finns av genomförda dialogträffar	Antalet dialogträffar mellan kommunen, gröna näringar och övrigt näringsliv	Minst två gånger/år
			Ingen mätning finns av ev. genomförda projekt	Antal projekt för att minska utsläpp	Minst ett projekt under åren 2025–2026
	Kommunstyrelsen Utbildningsnämnden Socialnämnden	<i>Kommunen ökar livslängden på elektronik</i>	Ingen mätning finns av antal livslängdsökande	Antal nya livslängdsökande åtgärder per år	Minst ytterligare en livslängdsökande åtgärd/ år
	Kommunstyrelsen Utbildningsnämnden Socialnämnden	<i>Kommunen ökar användandet av cirkulära möbler</i>	Finns ingen inventering gjord	Antal kontor/ arbetsplatser med cirkulära möbler och inredning	Genomförd inventering
	Kommunstyrelsen		Inget stadfast system för cirkulära möbler finns	Kontroll av system för cirkulära möbler	Infört och stadfast system för cirkulära möbler

4. FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

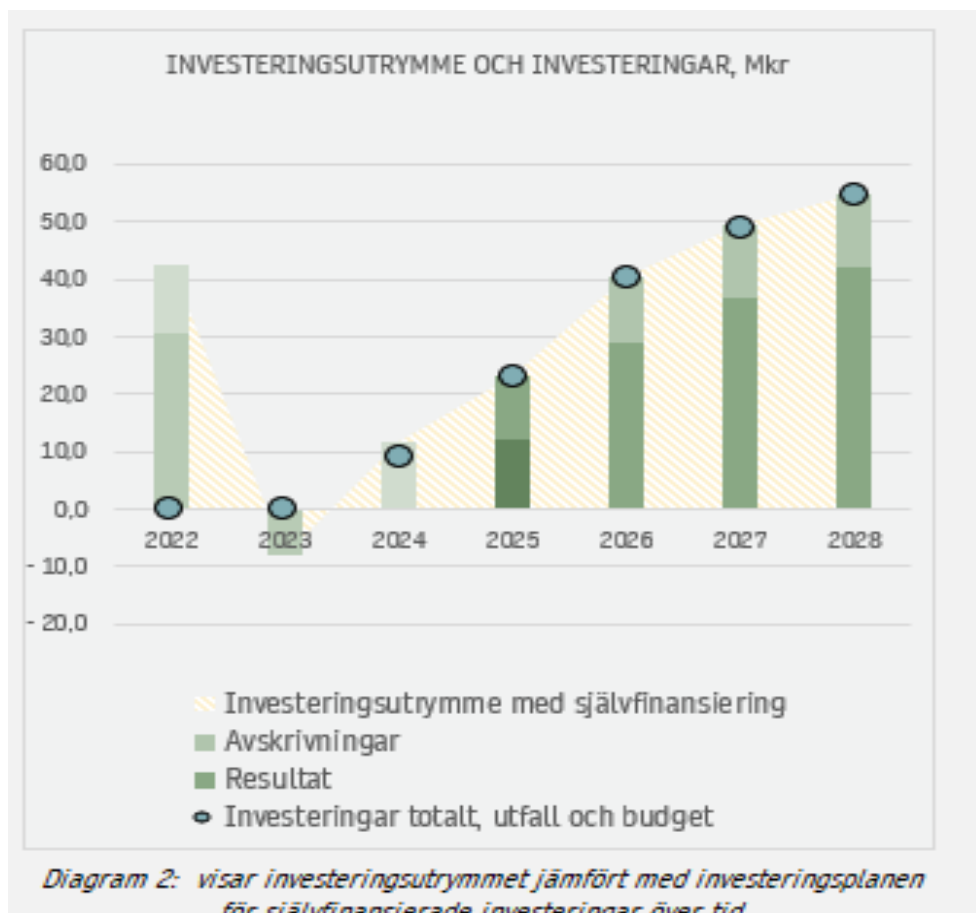
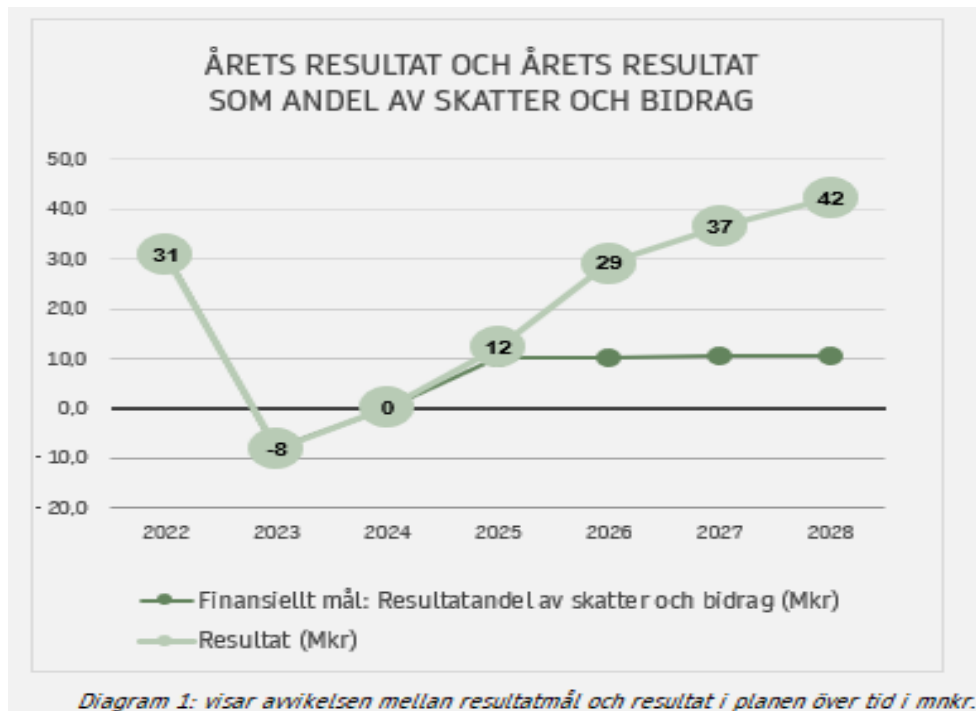
Förvaltningsberättelsen syftar till att ge en övergripande och tydlig bild av Färgelanda kommuns verksamhet och finansiella läge för kommande budgetår 2025 samt planperioden 2026–2027. Inledningsvis presenteras en översikt av verksamhetens utveckling följt av koncernens uppbyggnad och ansvarsfördelning. Vidare följer en omvärldsanalys och hur generella förhållanden i samhället påverkar specifikt Färgelanda kommun och dess nämnder. I nästa avsnitt presenteras kommunens process kring styrning och uppföljning. Efterföljande avsnitt behandlar det centrala begreppet *god ekonomisk hushållning* och Färgelanda kommuns kontext i förhållande till detsamma. Avsnittet innehåller också en ekonomisk analys inkluderat en övergripande bild av kommunens investeringar och deras påverkan på kommunens ekonomiska ställning. Det avslutande avsnittet beskriver det lagstadgade balanskravsresultatet samt kommunfullmäktiges riktlinjer kring resultatutjämningsreserven (RUR).

4.1 Översikt över verksamhetens utveckling

I detta avsnitt sammanfattas mål- och resursplanen på en översiktlig nivå när det gäller resultat, självfinansieringsutrymme för investeringar, prioriteringar, satsningar i förhållande till fullmäktiges mål samt satsningar i förhållande till verksamhetsområden. SKR:s budgetmodell ger förutsättningar för att kunna arbeta med en planperiod på fyra år, härav att även 2028 finns med i tabell och diagram.

	2025	2026	2027	2028
RESULTAT SOM ANDEL AV SKATTER OCH BIDRAG: Nuvarande (Beslutat mål), Mkr	12 (10)	29 (10)	37 (10)	42 (11)
RESULTAT SOM ANDEL AV SKATTER OCH BIDRAG: Nuvarande (Beslutat mål), %	2 % (2 %)	6 % (2 %)	7 % (2 %)	8 % (2 %)
SJÄLVFINANSIERADE INVESTERINGAR: Beslutade (Återstår), Mkr	23 (0)	40 (0)	49 (0)	55 (0)
PRIORITERINGAR: Beslutade (Återstår), Mkr	40 (2)	26 (19)	21 (26)	14 (32)

Som tabellen ovan visar så har det ”återstående” prioriteringsutrymme budgeterats som ökning av resultatet.

SATSNINGAR I FÖRHÅLLANDE TILL FULLMÄKTIGES MÅL (Mkr)

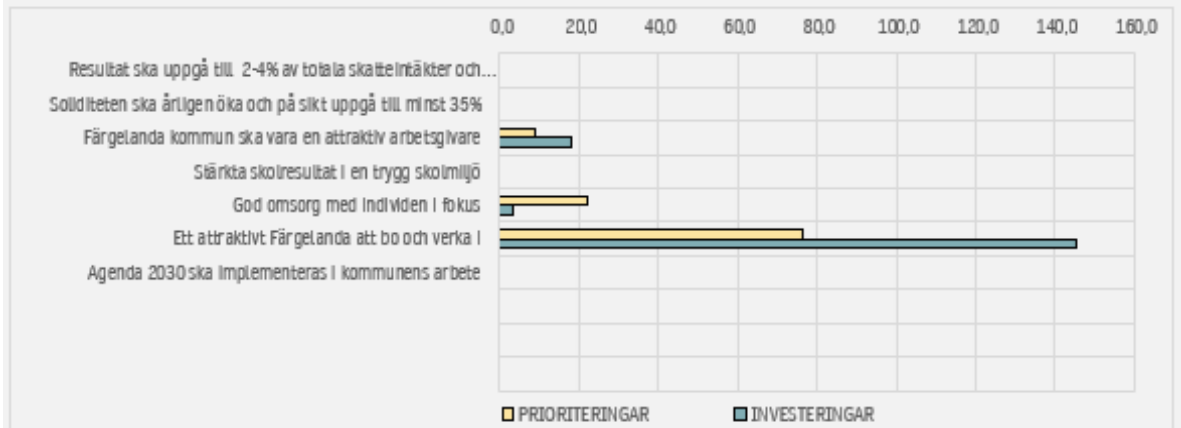

Diagram 3: visar investeringar och prioriteringar per politiskt mål under budgetperioden.

SATSNINGAR I FÖRHÅLLANDE TILL VERKSAMHETSOMRÅDEN (Mkr)

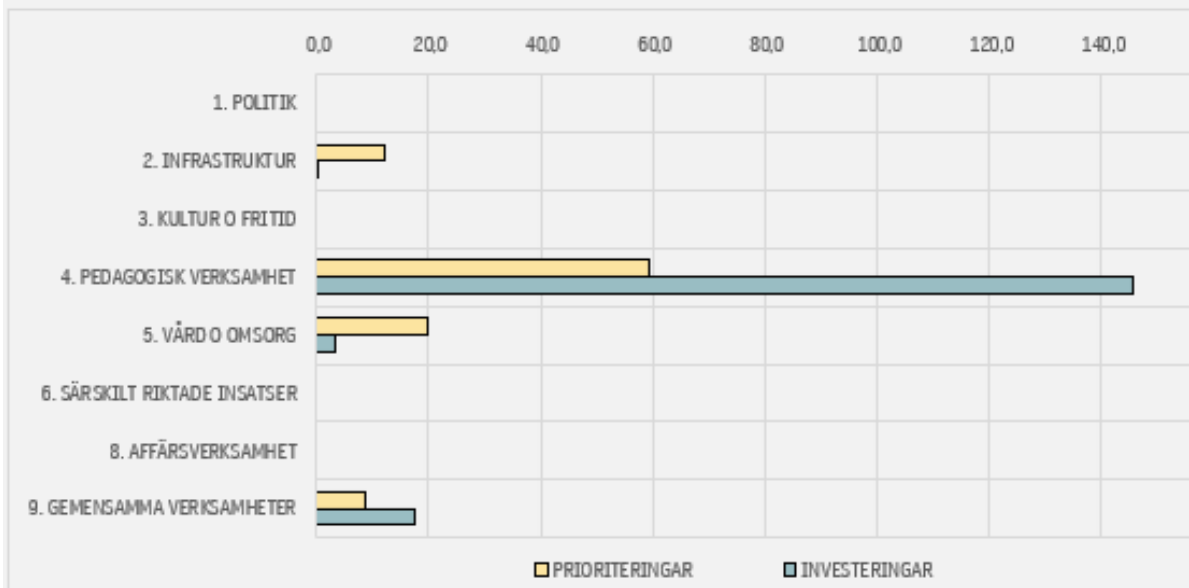
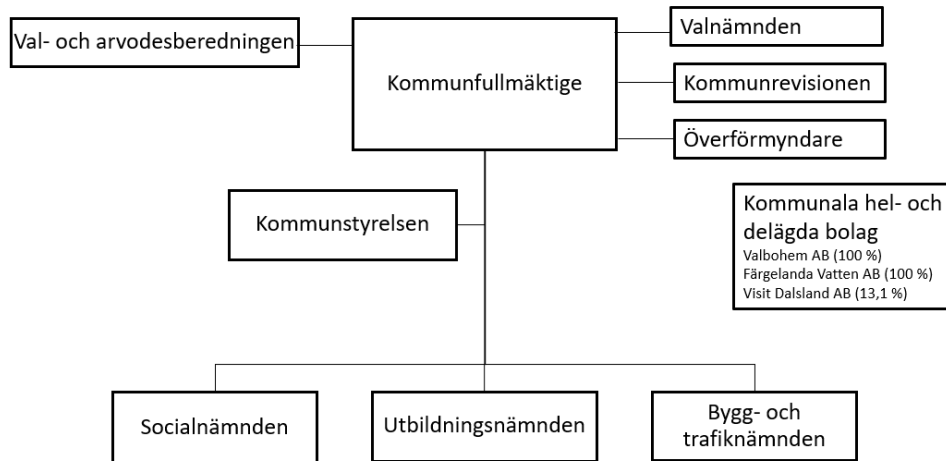

Diagram 4: visar satsningar i investeringar och prioriteringar för huvudverksamhetsområden för budgetperioden.

4.2 Den kommunala koncernen

4.2.1 Kommunen

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och består av 31 ledamöter som är valda av folket i allmänna val. Mandatfördelningen i kommunfullmäktige 2022–2026 är:

- Sverigedemokraterna: 11 mandat
- Socialdemokraterna: 8 mandat
- Centerpartiet: 6 mandat
- Moderaterna: 3 mandat
- Liberalerna: 2 mandat
- Kristdemokraterna: 1 mandat

Kommunfullmäktige ansvarar för bland annat de övergripande strategiska frågorna såsom; mål och riktlinjer, budget, skattesats, taxor och avgifter, fysisk planering, grunder för ersättning till partierna och de förtroendevalda, den politiska organisationen, ansvarsfrihet för förtroendevalda.

Kommunstyrelsen består av 11 ledamöter och är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den ska leda och samordna planeringen av kommunens ekonomi och verksamhet. Kommunstyrelsen ska också leda kommunens övergripande verksamhet enligt fullmäktiges riktlinjer och övriga styrdokument. Den ska bereda ärenden till fullmäktige. Kommunstyrelsen är även ansvarig för samhällsbyggnadsfrågorna i vid bemärkelse inklusive kommunens fastighetsinnehav.

Kommunstyrelsen ska ha uppsikt över övriga kommunala organs verksamhet, över de kommunala bolagen, samt över de kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Kommunala nämnder

Kommunens nämndsorganisation är fastställd av kommunfullmäktige. För alla nämnder finns ett reglemente som anger vika ansvarsområden varje nämnd har. Nämnderna ska följa de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt och det ska ske inom de ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angivit. Nämnderna är ansvariga gentemot fullmäktige och ska regelbundet rapportera om sin verksamhet till fullmäktige.

4.2.2 Koncernen

I kommunkoncernen ingår kommunens helägda aktiebolag, Valbohem AB och Färgelanda Vatten AB.

Valbohem AB har till uppgift att förvärva, avyttra, äga, bebygga och förvalta fastigheter och inom ramen för den kommunala kompetensen främja bostadsförsörjningen inom kommunen.

Färgelanda Vatten AB är huvudman för den allmänna vattenförsörjningen och avloppshanteringen i kommunen. Bolaget äger samtliga VA anläggningar i Färgelanda kommun. Färgelanda Vatten AB har inga anställda utan den dagliga driften och annan förenlig verksamhet sköts av det gemensamma bolaget, Västvatten AB, som svarar för driften av VA-anläggningarna i Färgelanda, Munkedal, Sotenäs och Uddevalla kommun. Färgelanda Vatten AB äger 7 % av det gemensamma bolaget Västvatten AB.

4.2.3 Minoritetsintressen

Kommunen har också minoritetsintressen i Dalslands miljö- och energiförbund (DMEF), Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF), Visit Dalsland AB samt Stiftelsen för Dalsland kanals framtida bestånd. Fyra av Dalslandskommunerna har en gemensam Miljönämnd inom kommunalförbundet (DMEF).

4.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

4.3.1 Samhällsekonomi

Konjunktturen vänder upp nästa år

SKR skriver i cirkulär 24:16 (februari 2024) att inflation och räntor väntas sjunka i år, både i Sverige och globalt. Det förväntas också svag global tillväxt i år och ännu svagare svensk BNP-tillväxt. SKR bedömer även fortsatt nedgång av antalet sysselsatta i Sverige 2024. Beträffande skatteunderlagsökningen väntas denna vara mycket svag i år och förväntas följas av återhämtning 2025.

Sammanfattningsvis visar prognosen att BNP minskade 2023. BNP stiger i år men tillväxten blir mycket svag. Det är främst svag inhemsk efterfrågan som håller tillbaka konjunkturen på kort sikt. Med en viss fördröjning påverkar det arbetslösheten negativt. Prognosen sammanfattas i tabellen nedan.

Tabell: Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring eller procent

Nyckeltal	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	2,9	-0,2	0,6	2,8	2,5	1,8
Arbetade timmar	2,3	1,4	0,0	1,8	1,6	0,9
Arbetslöshet, andel av arbetskraften	7,5	7,6	8,7	8,8	8,1	7,8
Befolkning, 15–74 år	0,5	0,6	0,5	0,6	0,5	0,4
Lönesumma, Nationalräkenskaperna	6,4	5,3	3,2	5,0	5,1	4,3
Timlön, Nationalräkenskaperna	3,9	3,6	3,3	3,1	3,3	3,3
Timlön, Konjunkturlönestatistiken	2,7	3,8	3,8	3,5	3,3	3,3
Inflation, KPIF	7,7	6,0	2,3	1,8	1,9	2,0
Inflation, KPI	8,4	8,5	3,4	1,2	1,7	2,0
Styrränta, värde vid årets slut, procent	2,5	4,0	3,0	2,0	2,0	2,2

Källa: Macrobond, Medlingsinstitutet, Riksbanken, Skatteverket, SCB och SKR.

BNP och arbetade timmar avser kalenderkorrigerade värden i volym. Arbetslöshet och befolkning avser 15–74 år enligt Arbetskraftsundersökningarna. Timlön enligt Nationalräkenskaperna avser anställdas timmar.

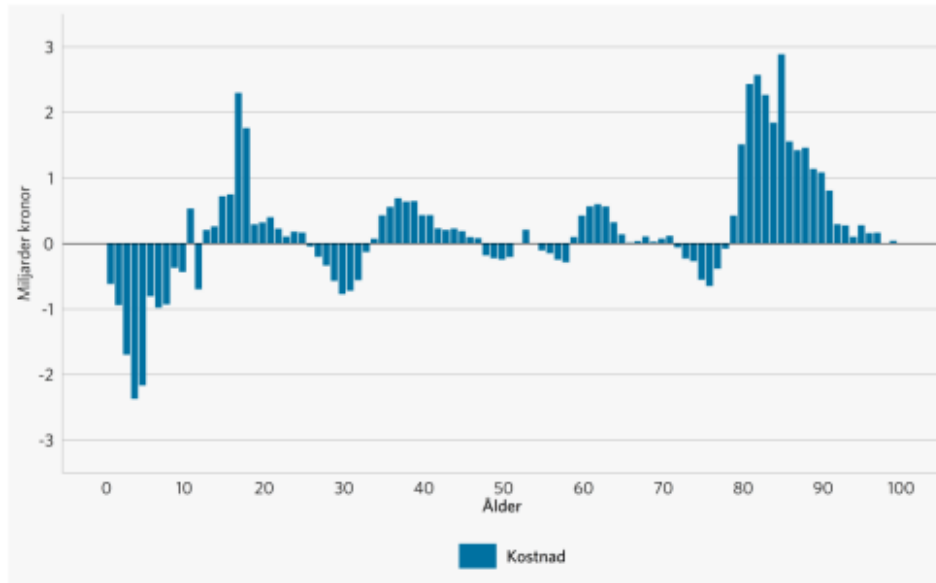
4.3.2 Kommunernas ekonomi

Det demografiska trycket fortsätter

Den demografiska utmaningen beror något förenklat på att antalet personer i behov av välfärdstjänster ökar snabbare än antalet invånare i yrkesför ålder. De demografiska behoven väntas öka snabbare än sysselsättningen. Sammantaget ökar behovet av de resurser som krävs för att upprätthålla välfärden på dagens nivå snabbare än skatteintäkterna. Kraven på kvalitet och välfärd kommer inte att minska. Det kommer att ställa krav på effektiviseringar.

Demografiska förändringar kräver anpassningar

SKR skriver i ekonomirapporten (oktober 2023) att under de närmaste åren förväntas behovsökningar på 0,6 procent årligen. Det är framför allt inom äldreomsorgen som behovet ökar. Inom förskolan och grundskolans tidigare år minskar däremot behovet. I nedanstående diagram syns förändringen mellan åren 2022 och 2027, mätt i miljarder kronor per ålder.

Diagram 12 • Demografiskt beräknade kostnadsökningar 2022–2027

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner

I Ekonomirapporten från våren 2023 lanserades begreppet ”kommunal försörjningsbörda”, det vill säga hur de kommunala demografiska behoven förhåller sig till befolkningen i arbetsför ålder. SKR ser en ökad försörjningsbörda det närmaste decenniet, främst som en konsekvens av att de äldre ökar snabbt. Kostnaderna från behovsökningar för kommunal service, fördelat på den arbetsföra befolkningen, kommer således att bli högre framöver. Förändringen över tid beror, förenklat, på tre delar; utvecklingen av andelen barn och unga, utvecklingen av andelen 80 år och äldre och utvecklingen av andelen personer i åldrarna 20–66 år.

Åtgärder för att möta den demografiska utvecklingen

SKR belyser även i oktoberrapporten 2023 att det framför allt är inom förskolan som antalet barn minskar de närmaste åren och därmed ställs kommunerna inför stora utmaningar med att ställa om verksamheten. Men även inom grundskolan krävs i många fall stora anpassningar.

Vidare skriver SKR i samma rapport att det finns kommuner som i budgetarbetet utgår från föregående års budget och kanske även använder sig av bemanningstal inom olika verksamheter, något som kan leda till inlåsningseffekter. De senaste åren har allt fler kommuner gått över till att använda sig av en resursfördelningsmodell som bygger på befolkningsprognoser och där resurserna fördelas utifrån beräknat antal barn, elever och brukare. För politikerna underlättar det att fatta beslut kring

prioriteringar i budget eftersom modellen i sig innebär att resurserna minskar i verksamheter som har vikande befolkningssiffror och vice versa.

SKR konstaterar att vid större befolkningsförändringar kan större omstruktureringar krävas, exempelvis nedläggning av en skola då elevunderlaget inte räcker till för att täcka personalinsatser eller motivera ombyggnation. Det kan också vara svårt att hitta behöriga lärare. Det krävs politiskt mod att genomföra sådana omstruktureringar, även om de är rationella ur ett ekonomiskt perspektiv, då färre anställda behövs om resurserna samlas.

Riksdagsbeslut om Effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner

Den 25 oktober 2023 beslutade riksdagen enligt regeringens förslag när det gäller *Effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner*. Förändringarna i regelverket är få då regeringen bedömt att det inte finns skäl till mer omfattande ändringar. Några ändringar som ändå sker är införandet av en resultatreserv samtidigt som resultatutjämningsreserven (RUR) avvecklas, att budget ska ha ett koncernperspektiv samt att revisionsberättelsen ska hållas tillgänglig på kommunens webbplats. Därtill att särskilda riktlinjer för pensionsmedelsförvaltningen tas bort, däremot ingen ändring av pensionsredovisningen, blandmodellen kvarstår. Den nya lagen trädde i kraft 1 januari 2024.

Källa: SKR.se

Utredning av kommunalekonomisk utjämning

En parlamentariskt sammansatt kommitté har fått i uppdrag att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen. Syftet med uppdraget är att säkerställa att den kommunalekonomiska utjämningen ger kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service, trots skillnader i skattekraft och strukturella förutsättningar. I utredningen ingår samtliga delmodeller. Utredningen ska även undersöka en eventuell påverkan av utjämningsystemet på utveckling och tillväxt, såväl positiv som negativ. Uppdraget ska redovisas senast 3 maj 2024.

Källa: Regeringen.se

4.3.3 Förutsättningar Färgelanda kommun

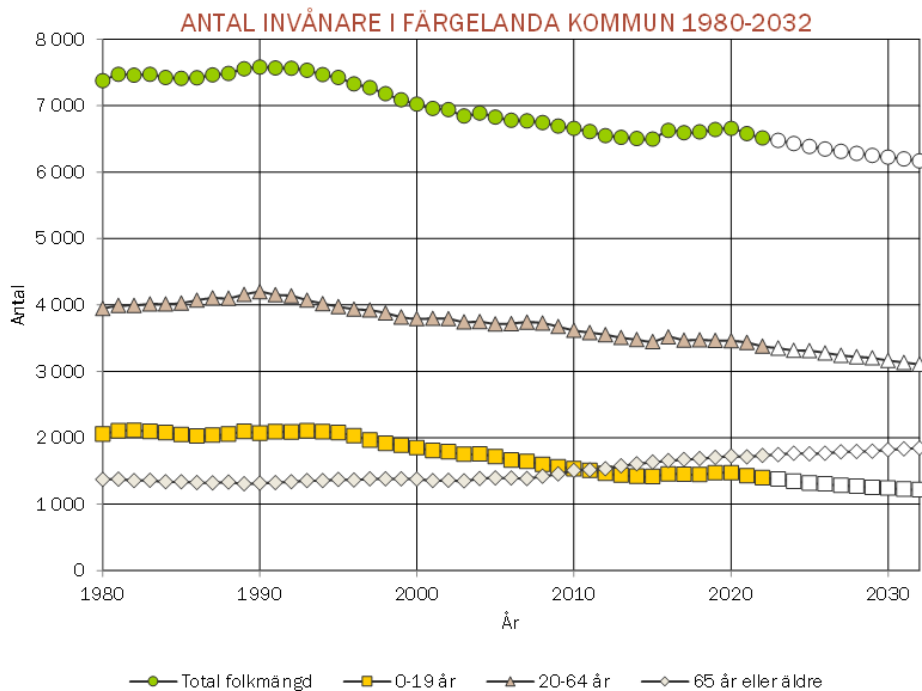
Befolkningsminskning - Demografi

Statisticon har under 2023 tagit fram en befolkningsprognos för Färgelanda kommun för åren 2023–2032.

Folkmängden kan delas upp i tre åldersgrupper: 0–19 år, 20–64 år samt 65 år och äldre. Uppdelningen ligger till grund för beräkningen av försörjningsbördan i kommunen. Trots att uppdelningen är grov ger den en god överblicksbild som gör det lätt att följa utvecklingen över tiden.

Diagrammet nedan visar historisk utveckling av folkmängden 1980–2022 samt prognostiserad folkmängd 2023–2032.

Färgelanda kommun hade 6 442 invånare per första november 2023. Det är detta invånarantal som styr skatteintäkterna för nästkommande kalenderår. Per sista december 2023 hade Färgelanda 6 434 invånare.

En minskning av antalet invånare ger lägre skatteintäkter och försämrade planeringsförutsättningar. Färgelanda är beroende av bidrag från de kommunala utjämnningssystemen och dessa fördelas utifrån antal invånare, detsamma gäller generella statsbidrag. Befolkningsutvecklingen är av yttersta vikt för kommunens verksamhets- och investeringsplanering. Lika viktigt ur en kommunal synvinkel är befolkningsstrukturen, då framför allt invånare i de äldre och yngre åldrarna i högre utsträckning efterfrågar välfärdstjänster än invånare i arbetsför ålder. För de yngre handlar det framför allt om förskola och skola och för de äldre om äldreomsorg och sjukvård.

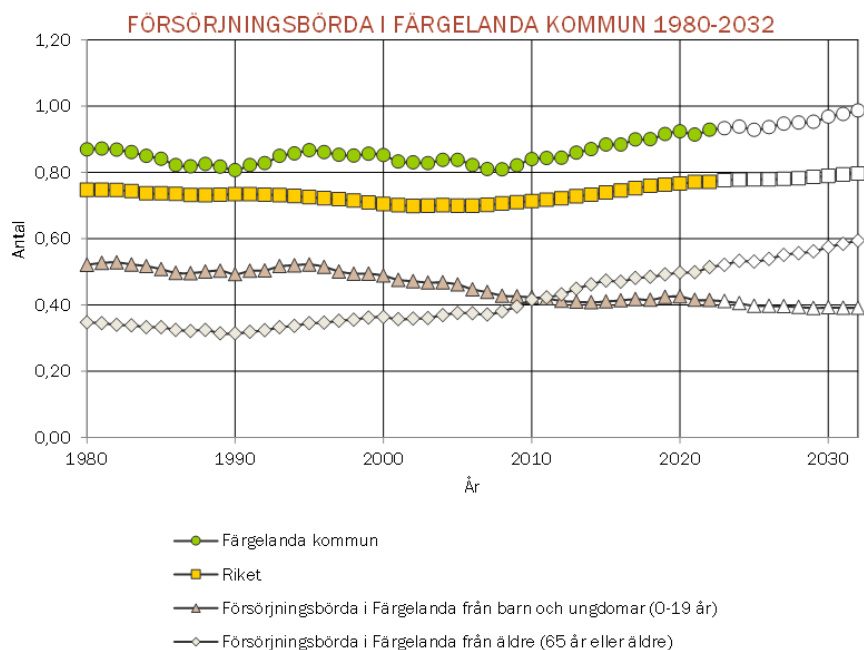
Försörjningsbörda

Försörjningsbörda är ett demografiskt mått som visar på relationen mellan

antalet personer som behöver bli försörjda och antalet personer som kan bidra till deras försörjning. Uttrycket beskriver hur många personer en person i yrkesverksam ålder måste försörja förutom sig själv. Försörjningsbördan kan delas upp i två delar, en del från barn och ungdomar (0–19 år) och en del från äldre (65+).

Diagrammet nedan visar kvoten mellan antalet invånare i icke yrkesverksam ålder (0–19 år och 65 år eller äldre) och antalet i yrkesverksam ålder (20–64). Jämförelse med riket.

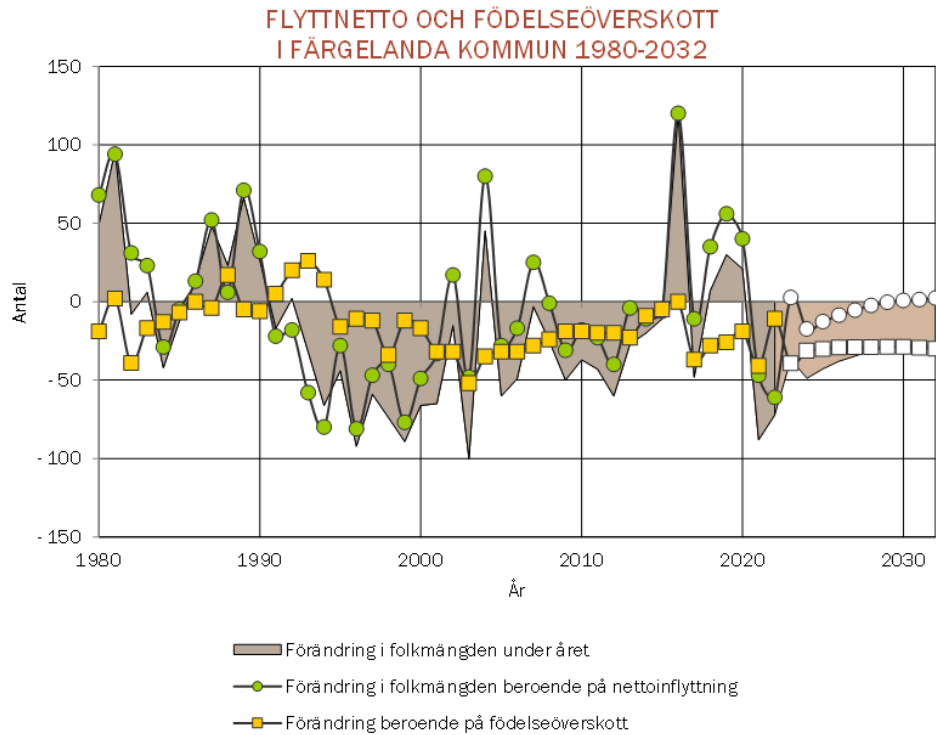

Flyttnetto och födelseöverskott/underskott

Folkmängden har minskat med 37 personer sedan 2012. Från 2022 fram till prognosperiodens slut 2032 förväntas folkmängden att minska med 345 personer.

Födelseöverskottet har sedan 2012 varierat mellan -41 och 0 personer. År 2022 var överskottet -11 personer och under prognosperioden förväntas överskottet bli i genomsnitt -31 personer per år. Flyttnettot har sedan 2012 varierat mellan -61 och 120. År 2022 var flyttnettot -61 personer och under prognosperioden förväntas flyttnettot bli i genomsnitt -4 personer per år.

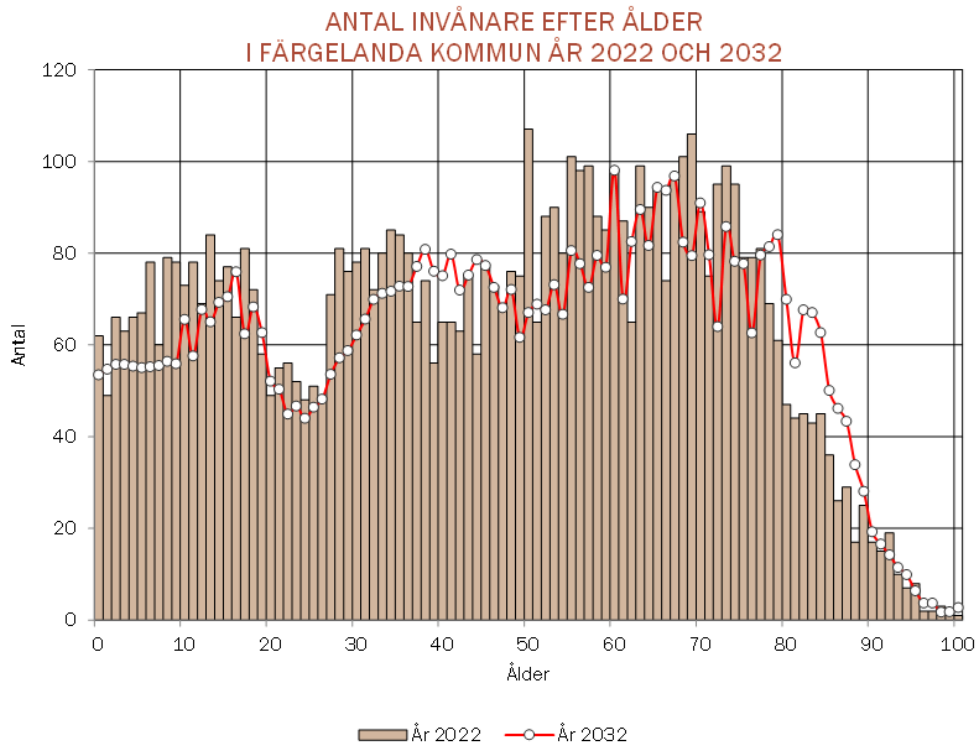
Diagrammet nedan visar historisk utveckling av flyttnetto och födelseöverskott/underskott 1980–2022 samt prognostiserat flyttnetto och födelseöverskott/underskott 2023–2032.

Befolkningens sammansättning efter ålder

Åldrandet medför till exempel att de som var 60 år 2022 är 70 år 2032. Att antalet 60-åringar år 2022 skiljer sig från antalet 70-åringar år 2032 beror på att personer har flyttat till eller från kommunen samt att vissa har avlidit.

Diagrammet nedan visar hur befolkningen är fördelad efter ålder i kommunen år 2022 och år 2032.

Skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning

Kommunens största inkomstkälla är skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. De utgör ca 85 % av Färgelandas totala inkomster. Skatteintäkterna påverkas främst av kommunens invånarantal och utveckling av skatteunderlaget, dvs summan av våra beskattningsbara inkomster i riket. Skatteintäkterna för 2025 grundas på taxeringsutfallet från 2022 uppräknat med SKR:s bedömning av uppräkningsfaktorer i riket för 2023, 2024 och 2025. Slutlig justering av det faktiska utfallet för 2025 sker efter taxeringen 2026 och regleras i januari 2027.

Skatteintäkter är beräknade efter SKR:s (Sveriges Kommuner och Regioner) prognos från februari samt befolkningsprognos som framtagits av Statisticon. Skattesatsen på 22,91 är oförändrad under perioden.

De skatter och bidrag kommunen erhåller bygger på antalet invånare 1 november året innan budgetåret.

Skatteintäkter och statsbidrag, i form av kommunalekonomisk utjämning, för planperioden beräknas utifrån februariprognosen (SKR Cirkulär 24:16) uppgå till nedanstående belopp med hänsyn tagen till ovanstående befolkningsprognos och skattesats.

	2025	2026	2027
Skatteintäkter	341 730	349 406	358 783
Generella statsbidrag och utjämning (inkl. fastighetsavgift)	157 473	157 328	162 258
Summa	499 203	506 734	521 041

Finansnetto

Borgensavgifter från Valbohem AB och Färgelanda Vatten AB har budgeterats som finansiella intäkter. De finansiella kostnaderna består huvudsakligen av räntor på upptagna lån.

Genomsnittsräntan på kommunens lån var vid årsskiftet 2023/2024 3,16 procent. Vid årsskiftet dessförinnan var genomsnittsräntan på låneskulden 1,64 procent. Märks att räntenivåerna har stigit markant, dock förväntas en succesiv återgång under 2024 och framåt. Framtiden får utvisa hur detta kommer att utvecklas. Kommunen har lån som ska omsättas hösten 2024, som har löpt med en mycket låg ränta. Detta kommer således att innebära en högre räntekostnad.

Pensioner

Kommunernas pensionsredovisning enligt den s.k. blandmodellen innebär att pensionsrätt som är intjänad före 1998 inte redovisas som skuld i balansräkningen utan som ansvarsförbindelse. Det innebär att kommunens pensionskostnader belastas både med kostnader för de som redan gått i pension och för de som arbetar nu.

Från 2023 har ett nytt pensionsavtal tecknats. Det innebär att premierna höjdes från 4,5 % av lönesumman till 6 % och från 30 % till 31,5 % för de som har inkomster över taket (7,5 inkomstbasbelopp). De som idag tjänar över 7,5 gånger inkomstbasbeloppet och är födda före 1986 har rätt till den förmånsbestämda ålderspensionen (FÅP:en), förutom en premie på 4,5 % av lönesumman. De kunde välja om de ville gå in i det nya pensionsavtalet eller stanna kvar i befintligt avtal.

Den höga inflationen har fortfarande stor påverkan på pensionskostnaderna. Enligt Skandias pensionsskuldsprognois per december 2023 beräknades pensionskostnaden för 2024 öka med ca 7 mnr jämfört med 2023 års kostnad. Skandias pensionsprognois per mars 2024 visar en ytterligare ökning med ca 2 mnr jämfört med årsskiftet när det gäller 2024 års pensionskostnad, således en ökning med ca 9 mnr jämfört med 2023.

Enligt Skandias pensionsskuldsprognois per december 2023 beräknades pensionskostnaden för 2025 minska med 19,5 mnr, jämfört med

prognostiserad pensionskostnad för 2024. Skandias pensionsprognos per mars 2024 visar dock en ökning på 3,5 mnkr när det gäller 2025 års pensionskostnad, således en *minskning med ca 16 mnkr* jämfört med 2024. Enligt prognosen beräknas alltså pensionskostnaderna minska till 2025 men förutsätter att inflationen sjunker.

Pensionskostnaderna och pensionsskulden är beräknade efter Skandias prognos från mars 2024.

Mål- och resursplanen har baserats på ett *personalomkostnadspålägg (PO-pålägg)* för 2025 på 41,42 procent. Detta är 0,6 procentenheter lägre än SKR:s rekommenderade PO-pålägg som är 42,02 procent. Utifrån Skandias PO-prognos baserad på bokslutsberäkningen per 2023-12-31, med då kända uppgifter och förutsättningar, beräknas den del av PO-pålägget som avser pensioner uppgå till 9,8 procent för 2025. Av SKR:s beräknade PO-pålägg, utgör denna del 10,4 procent, härav 0,6 procentenheter lägre.

I PO-pålägget täcks inte utbetalningar från ansvarsförbindelsen eller värdesäkring av förmånsbestämd pension (finansiell del). I beräkningarna är även politiker och premier för alternativ KAP-KL exkluderat. Härav budgeteras för dessa kostnader på finansens verksamhet. Den ökning av pensionskostnader som marsprognosen påvisar, jämfört med decemberprognosen, budgeteras också på finansens.

4.3.4 Förutsättningar nämnderna - ramar

Utgångspunkten för antaganden om kostnadsökningar i kommunens verksamhet baseras på prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Uppgifterna i Mål- och resursplanen är i huvudsak hämtade från SKR Cirkulär 24:16.

I Mål- och resursplanen används som utgångspunkt SKR:s PKV-index (prisindex för kommunal verksamhet) per februari för bedömning av prisutveckling i den kommunala verksamheten.

Den tekniska ramen är baserad på PKV (pris och lön). Den PKV som är använd i beräkningarna, och som framgår av nedanstående tabell, avviker något jämfört med SKR:s rekommendation. Anledningen till att PKV avviker gentemot den generella rekommendationen baseras på den egna beräkning (utförd av Skandia) som gjorts av kommunens kommande pensionskostnader. Beräkningen visar att kommunens pensionskostnader inte förändras exakt som generellt för landet.

	2025	2026	2027
PKV (Pris och lön)	1,1 %	2,3 %	3,2 %

I tabellen nedan redovisas SKR:s prognos från 26 februari 2024 för perioden 2023 – 2027.

Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)

Årlig procentuell förändring

Prisindex	2023	2024	2025	2026	2027
Arbetskraftskostnader*	7,0	5,2	-0,2	2,2	3,6
Övrig förbrukning	4,0	2,9	2,5	2,5	2,5
Prisförändring, %	6,1	4,5	0,6	2,3	3,3

**Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter*

Källa: SKR

Stora ökningar av pensionskostnaderna innebär stora kostnadsökningar i kommunerna 2023 och 2024. Nedgången 2025 vilar på en inflationsprognos för en enskild månad 2024, och resulterar, återigen, i en bedömning som pekar på negativ förändring av arbetskostnaderna.

Pensionskostnaderna varierar mellan de olika kommunerna till följd av skillnader i personalstruktur. I tabellen nedan beräknas en motsvarighet till PKV exklusive PO-effekten. Arbetskraftskostnaderna ökar därmed i samma takt som timlönerna. Arbetskraftskostnaderna har dock samma vikt i beräkningen av PKV som i tabellen ovan. Det bör understrykas att beräkningarna av kostnaderna för tjänstepensionerna är mycket osäkra för de bortre åren i denna framskrivning.

Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exklusive PO-effekt

Årlig procentuell förändring

Prisindex	2023	2024	2025	2026	2027
Arbetskraftskostnader*	3,1	3,8	3,5	3,3	3,3
Övrig förbrukning	4,0	2,9	2,5	2,5	2,5
Prisförändring, %	3,4	3,5	3,2	3,0	3,1

*Exklusive förändringar i arbetsgivaravgifter.

Källa: SKR

Beräkningarna för tjänstepensionerna är mycket osäkra för de sista åren.

Internränta

Internräntan för 2025 är satt efter SKR:s rekommendation i cirkulär 24:13, det vill säga till 2,5 procent. Det innebär en oförändrad internränta jämfört med året innan. Den föreslagna internräntan bygger på kommunsektorns egna upplåningskostnader.

Personalomkostnadspålägg

Personalomkostnadspålägget utgår från SKR:s rekommendationer (Cirkulär 23:56). Både de lagstadgade arbetsgivaravgifterna samt avtalsförsäkringarna bedöms preliminärt vara oförändrade för 2025, dvs. *31,42 procent* respektive *0,2 procent*.

Mål- och resursplanen har baserats på ett *personalomkostnadspålägg (PO-pålägg)* för 2025 på *41,42 procent*. Detta är 0,6 procentenheter lägre än SKR:s rekommenderade PO-pålägg som är 42,02 procent. Utifrån Skandias PO-prognos baserad på bokslutsberäkningen per 2023-12-31, med då kända uppgifter och förutsättningar, beräknades den del av PO-pålägget som avser pensioner uppgå till *9,8 procent* för 2025 för Färgelandas del. Av SKR:s beräknade PO-pålägg, utgör pensioner 10,4 procent, härav 0,6 procentenheter lägre.

Tekniska ramar och prioriteringsutrymme

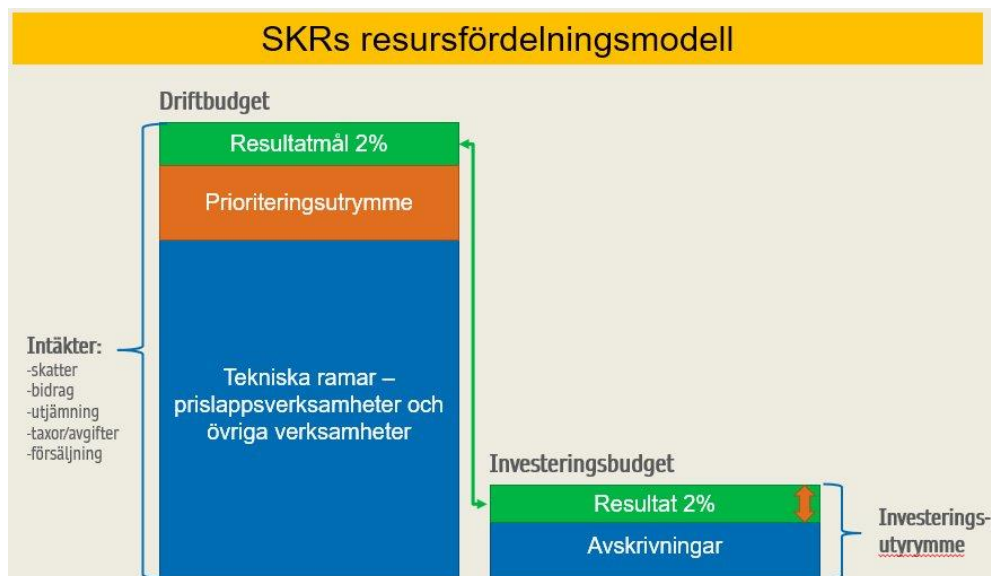
Kommunstyrelsen fattade den 31 maj 2023 (KS § 92) beslut om att Färgelanda kommun ska delta i ett SKR projekt där målet är att genomföra

en budgetprocess som utgår från en resursfördelningsmodell baserad på verksamheternas prislappar.

Modellens principer är:

- Intäkterna styr
- Finansiella mål styr
- Koppling mellan investeringar och resultat tydliggörs och styr
- Objektiva tekniska ramar – prislappar och demografi
- Tydliga politiska prioriteringar – förutsättningar för politiskt inflytande genom prioriteringar över genomsnittlig kvalitet

Nedanstående bild illustrerar modellens principer på ett översiktligt sätt.

I SKR:s resursfördelningsmodell skapas *tekniska ramar* utifrån prislappar och demografi. En prislapp är en styckkostnad för ett barn, en elev eller en brukare. Utifrån vald *investerings- och resultatnivå* skapas ett större eller mindre politiskt *prioriteringsutrymme* som används för satsningar utöver rikets genomsnittliga ambitionsnivå.

Prislappar motsvarar grundkostnaden för en verksamhet med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet. En prislapp är en styckkostnad för ett barn,

en elev eller en brukare som används för att räkna ut en grundkostnad för verksamheten, det som kallas en teknisk ram. Tekniska ramen ska alltså täcka verksamhetens grundkostnader.

Tekniska ramar baseras på:

- Prislappar (förskola, fritidshem, grundskola, gymnasieskola och äldreomsorg)
- Intäktslappar (LSS, IFO, Vuxenutbildning inklusive SFI)
- Uppräknat med index för prisökning och löneökning
- Baseras på nuvarande investeringsplan, förändras investeringsplanen påverkas de tekniska ramarna (för verksamheter som inte har prislapp).

Tekniska ramar används som grund inför politiska prioriteringar. Modellen utgår från intäkterna, såsom skatter, bidrag, utjämning, taxor/avgifter och försäljning. Från intäkterna dras tekniska ramar (kostnaden för grundverksamheten) och resultat bort. Överskott/resultat behövs för att bland annat finansiera investeringar och för att ha marginal för förändrade förutsättningar. Hur stort resultatet bör vara är till stor del beroende av kommunens ekonomiska läge och investeringsbehov. När tekniska ramar och resultat dragits från intäkterna, utgör resten utrymme för politiska prioriteringar.

En av modellens principer är att de politiska prioriteringarna ska bli tydliga. Detta ska ge förutsättningar för politiskt inflytande genom prioriteringar över genomsnittlig effektivitet, kvalitet och ambitionsnivå.

Nämndernas budgetramar

I tabellen nedan redovisas nämndernas budgetramar för planperioden 2025–2027 jämfört med budget 2024. Budgetramen består av teknisk ram och eventuella prioriteringar. Vid jämförelse måste beaktas att i budget 2024 finns medel avsatta för lönerevision inom finansverksamhetens budget. Från och med 2025 ingår medel för lönerevision i nämndernas ramar. Viktigt är också att beakta att nämnderna efter första kvartalet 2024 prognostiserar underskott på tillsammans 49 mnkr jämfört med budget för helåret 2024.

Nämnder/avdelningar	2025			2026			2027			
	BUDGET 2024	TEKNISK RAM 2025	PRIO	BUDGET 2025	TEKNISK RAM 2026	PRIO	PLAN 2026	TEKNISK RAM 2027	PRIO	PLAN 2027
Kommunfullmäktige	1 098	1 278	0	1 278	1 297	0	1 297	1 332	0	1 332
Revision	600	603	0	603	613	0	613	629	0	629
Överförmyndare	856	860	0	860	875	0	875	898	0	898
Valnämnd	176	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bygg-och trafiknämnd	113	114	0	114	115	0	115	118	0	118
Kommunstyrelsen	94 512	81 172	6 400	87 572	83 017	5 200	88 217	85 288	4 700	89 988
Utbildningsnämnden	173 708	172 363	26 000	198 363	173 799	14 300	188 099	176 449	12 000	188 449
Socialnämnden	160 210	172 542	8 000	180 542	178 276	6 000	184 276	186 132	4 000	190 132
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUMMA NETTOKOSTNADER OVAN FINANSFÖRVALTNING	431 273	428 931	40 400	469 331	437 993	25 500	463 493	450 846	20 700	471 546
	-431 273	-481 490	0	-481 490	-492 586	0	-492 586	-508 163	0	-508 163
BERÄKNAT RESULTAT	0	-52 560	40 400	-12 160	-54 593	25 500	-29 093	-57 317	20 700	-36 617

4.4 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Styrning och ledning

Kommunfullmäktige antog den 2016-06-22 § 86, dnr 2015–534, nu gällande Styr- och Ledningssystem för Färgelanda kommun.

Målstyrning

Kommunens vision är enligt MRP 2024–2026 Färgelanda – En trygg kommun med tillväxt och livskraft.

Kommunen leds av målstyrning. Det innebär att Kommunfullmäktige fastställer prioriterad inriktning och verksamhetsmål samt ger ekonomiska förutsättningar i form av ramar till nämnderna. De prioriterade inriktningarna bygger på kommunens vision och tanken att sträva efter demokrati, delaktighet och öppenhet samt ska vara vägledande för nämnderna i deras arbete.

Budget och uppföljning

Budgeten beslutas normalt av kommunfullmäktige i juni varje år. Under hösten tar sedan respektive nämnd fram Verksamhetsplaner med detaljbudget. Under året görs två uppföljningar med prognoser, dels efter första kvartalet, dels i samband med delårsbokslut, samt årsbokslut. I

delårsbokslut och årsbokslut redovisas även måluppfyllelsen. Månadsuppföljningar sker till respektive nämnd enligt Riktlinjer Redovisning och uppföljning, antagna av kommunstyrelsen 2022-11-23 § 222, dnr 2022/384.

Uppsiktsplikt och intern kontroll

Enligt Kommunallagen 6 kapitel 1 § ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana företag som avses i 10 kapitel 2–6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Nämndernas ansvar för den interna kontrollen anges i Kommunallagens 6 kapitel 6 §, "Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De skall också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt."

Kommunstyrelsen antog 22 maj 2019 (§ 88) nuvarande Riktlinjer för intern kontroll i Färgelanda kommun. Färgelanda kommun ska ha en god intern kontroll i sin verksamhet, vilket i sin tur genererar en god ekonomisk hushållning. Dessa riktlinjer syftar till att säkerställa att styrelser och nämnder upprätthåller en tillfredsställande intern kontroll, det vill säga de ska med en rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås;

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Rättvisande och tillförlitlig redovisning och information om verksamheten.
- Säkerställa att lagar, policies, reglementen etc. tillämpas.

Det primära syftet med intern kontroll är att säkerställa att de av fullmäktige fastställda målen uppfylls. Den interna kontrollen ska skydda kommunen mot förluster eller förstörelse av dess tillgångar, samt eliminera eller upptäcka allvarliga fel. Den interna kontrollen ska vara en naturlig del i verksamheten och den fungerar som ett skydd mot oberättigade misstankar för både förtroendevalda och tjänstemän. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för en god intern kontroll.

4.5 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

4.5.1 God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen ska kommunen ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Miniminivån i lagkravet är det så kallade balanskravet,

vilket innebär att kostnaderna inte får överstiga intäkterna. För att leva upp till kravet på god ekonomisk hushållning krävs ett positivt resultat, för att också bidra till finansiering av investeringar och framtida pensionsåtaganden.

I god ekonomisk hushållning inryms också att varje generation ska bära kostnaderna för den service den konsumerar samt att bedriva verksamheten på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt.

För Färgelanda kommun innebär god ekonomisk hushållning att kommunen uppfyller 100 % av de finansiella målen samt minst 75 % av verksamhetsmålen som är antagna av kommunfullmäktige.

4.5.2 Ekonomisk analys

Resultat och resultatutveckling

2023 redovisade Färgelanda kommun ett resultat på ca 16 mnkr vilket till stor del berodde på generella statsbidrag och att skatteavräkningen för föregående och innevarande år (2022 och 2023) blev bättre. Inför 2023 budgeterades ett negativt resultat på 8 mnkr.

Prognosen för innevarande år (2024) visar ett negativt resultat på 39 mnkr. Nämnderna prognostiserar en negativ avvikelse jämfört med budget på 49 mkr för helåret, varav Kommunstyrelsen (sektor Samhällsutveckling) - 20 mnkr, Utbildningsnämnden - 14 mnkr och Socialnämnden – 15 mnkr. Finansverksamheten prognostiserar ett överskott på 10 mnkr för helåret. Osäkerheten i prognosen är dock stor främst utifrån allmänna ekonomiska läget, vilket påverkar bland annat skatteprognos, ränte- och pensionskostnader. För 2024 budgeterades ett nollresultat. Återigen, tillfälliga pengar löser *inte* kommunens strukturella och demografiska utmaningar.

Skatteunderlagstillväxten täcker inte löne- och prisökningar, ökade räntekostnader, ökade pensionskostnader samtidigt som invånarantalet minskar. Den höga inflationen har stor betydelse för kommunsektorns pensionskostnader och även nytt pensionsavtal bidrar till kostnadsökning. När och hur mycket inflationen dämpas blir avgörande för att trycket från pensionskostnaderna och höga räntekostnader ska lätta och hur ekonomin därmed ser ut i ett lite längre perspektiv. Dessutom har kommunen stora strukturella utmaningar sedan ett flertal år tillbaka.

För 2025 budgeteras ett resultat på 12 mnkr, för 2026 ett resultat på 29 mnkr och för 2027 ett resultat på 37 mnkr. Kommunen befinner sig i ett mycket svårt ekonomiskt läge och står inför stora investeringsbehov. Med

utgångspunkt i bland annat dessa förutsättningar har mål- och resursplanen framtagits utifrån en resultatnivå som motsvarar i *genomsnitt* 5,8 procent för perioden 2025–2028. Detta är rent finansiellt en otillräcklig resultatnivå, men får anses som det kommunen kan klara av i rådande situation.

För att nå nyss nämnda resultatnivå krävs stora besparingar. En stor del av utmaningarna ligger i att komma i den ram som tilldelats 2024. Inför 2025 har gjorts prioriteringar på ca 40 mnkr, som fördelas 6 mnkr till Kommunstyrelsen, 26 mnkr till Utbildningsnämnden och 8 mnkr till Socialnämnden. Successiv avtrappning av dessa prioriteringar görs de nästkommande åren.

Prioriteringarna på 40 mnkr läggs i princip in i befintliga verksamheter, sannolikt utan någon större effekt, utan snarare för att nämndernas verksamheter inte ryms inom den tekniska ramen. Den tekniska ramen ska täcka kostnaderna för grundverksamheten i prislappsverksamheterna. Om nämndernas verksamhet i dag bedrivits inom tilldelad budgetram hade dessa 40 mnkr i stället kunnat använts till andra politiska satsningar.

Nettokostnader

Kostnad för lönerevision ingår från och med budget 2025 i nämndernas ramar.

En förutsättning för att hålla en god ekonomisk hushållning är att nettokostnaderna på sikt inte överstiger de intäkter som kommunen får genom skatteintäkter och utjämningsbidrag. Inflationen i kombination med ökade pensionskostnader har medfört att verksamheternas nettokostnader ökat kraftigt till 2023. Den höga nettokostnadsökningen mellan 2022 och 2023 beror främst på pensionskostnaderna men även på inflation och andra kostnadsökningar. Av den prognos som lämnats per sista mars för innevarande år (2024) prognostiserar nämnderna en negativ avvikelse jämfört med budget på 49 mnkr för helåret. Nettokostnadsökningen bedöms således fortsätta i ungefär samma takt, vilket är oroande. Det är oerhört viktigt att få balans mellan nettokostnader och skatteintäkter och utjämningsbidrag för att inte försvaga kommunens finansiella styrka.

Investeringar

Investeringarna budgeteras till 23 mnkr för 2025. Totalt under perioden 2025–2028 budgeteras investeringarna till 167 mnkr. Politiska beslut kring struktur och målbild har stor påverkan på investeringsbudgeten, härav stor osäkerhet kring densamma. Tidsmässiga förskjutningar av investeringar kan förändra bilden mellan enskilda år.

Över tid är det viktigt att så stor del som möjligt av investeringarna finansieras via de medel som tillförs från den löpande driften – självfinansieringsgraden uppgår i så fall till 100 %. Det innebär att kommunen kan skattefinansiera investeringar, vilket i sin tur innebär att kommunen i så fall inte behöver låna till investeringar. Detta leder till att stärka den långsiktiga betalningsberedskapen i form av förbättrad soliditet.

Likviditet

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att en kommuns totala finansiella handlingsutrymme har stärkts. Investeringar som inte finansieras genom resultat och avskrivningar behöver finansieras genom nyupplåning.

Soliditet

Soliditeten anger hur stor andel av kommunens tillgångar som är finansierade med egna medel och är ett mått på det långsiktiga finansiella handlingsutrymmet. För uppfyllande av god ekonomisk hushållning är det viktigt att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning.

Det som påverkar soliditeten är resultatutveckling, investeringsvolym och nyupplåning. Höga investeringsnivåer i kombination med låga resultat leder till försämrad soliditet.

Avslutande kommentar

Den ekonomiska situationen är fortsatt mycket allvarlig och bekymmersam. Verksamheterna prognostiserar fortfarande stora underskott, nästan 50 mnkr, för helåret 2024. Under ett flertal år har på olika sätt påvisats att den ekonomiska situationen kräver beslut och åtgärder för att nå en långsiktigt sund ekonomi. Kan återigen konstateras att kommunen fortsatt befinner sig i ett mycket allvarligt ekonomiskt läge. Kommunen står fortsatt inför mycket stora utmaningar. Dessa utmaningar kommer fortsätta att accelerera om inte beslut fattas och åtgärder vidtas.

En kraftigt fallande resultatnivå med negativa resultat innebär att de bankmedel som finns, riskerar att ta slut. Att låna till driftskostnader innebär definitivt inte god ekonomisk hushållning. För att få låna pengar krävs att långsiktig återbetalningsförmåga kan påvisas. Den ekonomiska situationen för Färgelanda kommun är mycket oroande och allvarlig. Kraftfulla beslut, både kort- och långsiktiga, krävs för kommunens fortlevnad. Strukturella

beslut och en tydlig målbild är helt avgörande för möjligheten att nå en långsiktigt hållbar ekonomi och god ekonomisk hushållning.

Dessutom drabbas kommunen, precis som andra, av rådande samhällsekonomiska läge med prisökningar och höjda räntor. Inflationen tillsammans med nya pensionsavtal har inneburit och innebär kraftigt ökade pensionskostnader för kommuner och regioner både 2023 och 2024. När och hur mycket inflationen dämpas blir avgörande för att trycket från pensionskostnaderna och höga räntekostnader ska lätta och hur ekonomin därmed ser ut i ett lite längre perspektiv.

Prognosen för innevarande år (2024) visar ett negativt resultat på 39 mnkr. Därtill kommer en fortsatt minskning av antalet invånare vilket medför att skatteintäkterna minskar.

För 2025 budgeteras ett resultat på 12 mnkr, för 2026 ett resultat på 29 mnkr och för 2027 ett resultat på 37 mnkr. Kommunen befinner sig i ett mycket svårt ekonomiskt läge och står inför stora investeringsbehov. Med utgångspunkt i bland annat dessa förutsättningar har mål- och resursplanen framtagits utifrån en resultatnivå som motsvarar i *genomsnitt* 5,8 procent för perioden 2025–2028. Detta är rent finansiellt en otillräcklig resultatnivå, men får anses som det kommunen kan klara av i rådande situation. För att nå nyss nämnda resultatnivå krävs stora besparingar. En stor del av utmaningarna ligger i att komma i den ram som tilldelats 2024.

Då Färgelanda kommun fortfarande står inför stora strukturella och demografiska utmaningar, är det nödvändigt att budgetera med tillfredsställande resultatnivåer för att möta framtida demografiska behov och kunna finansiera investeringar. En ökad upplåning innebär ökade räntekostnader och mindre medel till verksamheten. Det ekonomiska läget är fortsatt mycket ansträngt både innevarande och kommande år. Arbetet med åtgärder och anpassningar behöver intensifieras. Resultatnivån måste över tid värdesäkra eget kapital och finansiera investeringarna annars försvagas kommunens finansiella handlingsutrymme och innebär att framtida generationers konsumtionsutrymme påverkas.

4.6 Balanskravsresultat och resultatutjämningsreserv

Enligt kommunallagen ställs det krav på att kommunerna ska ha god ekonomisk hushållning och redovisa en ekonomi i balans. Föreskrifterna i kommunallagen om balanskrav innebär i korthet att årsbudgeten *ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna*.

Om årets resultat i årsredovisningen är negativt, ska det negativa resultatet regleras senast tre år efter att det negativa resultatet uppkommit. Vid

underskott ska en åtgärdsplan upprättas som anger hur det negativa resultatet ska återställas.

Riksdagen har kompletterat befintlig lagstiftning om god ekonomisk hushållning. Det innebär att kommunen utifrån reglerna om balanskravet kan öppna upp för möjligheten att utjämna intäkter över tid genom en resultatutjämningsreserv (RUR).

Kommunfullmäktige beslutade 2013-12-11 § 151 om riktlinjer för Resultatutjämningsreserv (RUR). Av dessa framgår att:

Avsättning bör ske i sådan omfattning att kommunen tror sig kunna klara en normal konjunktnerdgång utan att detta påverkar verksamheten kortsiktigt. Avsättning till resultatutjämningsreserv sker årligen enligt den maximala nivå som stadgas i kommunallagen. Även om en planerad avsättning kan beslutas i budgeten så är det först när resultatet för året är klart som den slutliga avsättningen kan avgöras.

Disposition ska i princip endast ske då kommunens skatteintäkter får en svag utveckling till följd av en konjunktnerdgång. En konjunktnerdgång kan anses inträffa när det råder en allmän enighet om detta bland kommunernas företrädare. Överläggning med kommunens revisorer bör också ske inför beslut. Vid disposition bör även en bedömning göras av när konjunkturen återhämtar sig.

Resultatutjämningsreserven kan disponeras i samband med bokslut för att täcka oplanerade underskott. Med SKR:s nuvarande prognos (Cirkulär 24:16) skulle det vara möjligt för 2024 och 2027. En annan förutsättning är att medlen från RUR ska täcka ett negativt balanskravsresultat. Disponering av RUR innebär i praktiken att det egna kapitalet minskar och därigenom försämras kommunens ekonomiska ställning.

Resultatutjämningsreserven uppgår till 41,4 mnkr, efter avsättning på 11,3 mnkr i samband med 2023 års bokslut. Resultatutjämningsreserven är en del av kommunens egna kapital och det finns ingen likvid fond som innehåller RUR.

Den 25 oktober 2023 beslutade riksdagen enligt regeringens förslag när det gäller *Effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner*. Detta innebär bland annat att resultatutjämningsreserven (RUR) avvecklas men beslutade medel får nyttjas till utgången av 2033. I stället föreslås en resultatreserv med samma förutsättningar för reservering som resultatutjämningsreserven. Den får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter och utjämningsbidrag och användas för att uppnå en god ekonomisk hushållning. I riktlinjer för god ekonomisk hushållning ska framgå när

medel ska reserveras, hur de får användas och villkor för användning. Den nya lagen trädde i kraft 1 januari 2024.

Källa: SKR.se

Budgeterad balanskravsutredning

Budgeterad balanskravsutredning i tkr	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
(=) Årets prognostiserade/budgeterade resultat	-39 350	12 160	29 093	36 617
(-) Samtliga realisationsvinster				
(+) Realisationsvinster enl. undantagsmöjlighet				
(+) Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet				
(-/+) Orealiserade vinster och förluster i värdepapper				
(+/-) Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper				
(=) Årets resultat efter balanskravsjusteringar	- 39 350	12 160	29 093	36 617
(-) Reservering av medel till resultatutjämningsreserv				
(+) Användning av medel från resultatutjämningsreserv*	39 350			
(=) Balanskravsresultat	0	12 160	29 093	36 617

* Med SKR:s *nuvarande* prognos (Cirkulär 24:16) skulle det vara möjligt att disponera resultatutjämningsreserven (RUR) 2024. Disponering av RUR innebär i praktiken att det egna kapitalet minskar och därigenom försämras kommunens ekonomiska ställning. RUR:en uppgår, efter avsättning i samband med 2023 års bokslut, till 41,4 mnkr. *Om* prognosen för helåret 2024 skulle bli en verklighet och *om* kommunfullmäktige beslutar använda medel från RUR:en för att täcka det negativa resultatet, så skulle det innebära att RUR:en därefter i princip är förbrukad. RUR:en är en del av det egna kapitalet och det finns ingen likvid fond som innehåller RUR.

5. EKONOMISKA RAPPORTER

5.1 Resultatbudget

RESULTATRÄKNING	Utfall	Budget	Prognos	Plan	Plan	Plan
	2023	2024	2024	2025	2026	2027
Verksamhetens intäkter	81 035	124 222	114 222	114 953	114 953	114 953
Verksamhetens kostnader	-543 856	-584 613	-623 963	-585 786	-574 331	-578 628
Avskrivningar	-11 555	-11 711	-11 711	-12 760	-13 812	-15 299
Jämförelsestörande poster	0	0	0	0	0	0
VERKSAMHETENS NETTOKOSTN.	-474 376	-472 102	-521 452	-483 593	-473 190	-478 974
Skatteintäkter	329 918	333 599	333 599	341 730	349 406	358 783
Generella statsbidrag och utjämning	160 960	144 557	154 557	157 473	157 327	162 258
VERKSAMHETENS RESULTAT	16 502	6 054	-33 296	15 610	33 543	42 067
Finansiella intäkter	2 949	753	753	550	550	550
Finansiella kostnader	-3 009	-6 807	-6 807	-4 000	-5 000	-6 000
ÅRETS RESULTAT	16 442	0	-39 350	12 160	29 093	36 617

5.2 Investeringsplan

INVESTERINGSPLAN 2025-2028					
Nämnd	Beskrivning	2025	2026	2027	2028
Kommunstyrelsen	Upprustning beredskapen	200			
Kommunstyrelsen	IT och digitalisering	2 500	1 500	1 000	2 000
Kommunstyrelsen	Grundram	2 560	2 560	2 560	2 560
Kommunstyrelsen	E-handelssystem			300	
Summa Kommunstyrelse		5 260	4 060	3 860	4 560
Utbildningsnämnd	Grundram	1 270	1 270	1 270	1 270
Utbildningsnämnd	Projektering fastighet	15 500	34 000	43 000	48 000
Summa Utbildningsnämnd		16 770	35 270	44 270	49 270
Socialnämnd	Grundram	880	880	880	880
Summa Socialnämnd		880	880	880	880
Summa investeringar		22 910	40 210	49 010	54 710